

**Vlaamse
overheid**

Taalnazicht

**Onderzoek naar de toepassing van de
taalregeling voor het academisch en
onderwijzend personeel aan de Vlaamse
universiteiten en hogescholen**

2020-2021

INHOUD

1	Situering onderzoek	3
2	Methodiek	4
3	Vaststellingen	5
3.1	Impact covid-19 op de controle	5
3.2	Het begrip titularis	5
3.3	De ECTS-fiche	5
3.4	De talendiploma's	5
3.5	Taalkwalificatie-attesten	6
3.6	Integratietraject voor de bestuurstaal	6
3.7	Administratieve onnauwkeurigheden	7
4	Aanbevelingen	8
5	Toekomstige invulling van de taalcontrole	9
5.1	Systeemcheck	9
5.2	Doelgroep HOI'en onder toepassingsgebied systeemcheck	10
5.3	Verankering	10

1 SITUERING ONDERZOEK

In het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 wordt sterk de nadruk gelegd op het belang van de kennis van het Nederlands bij het onderwijzend personeel en het academisch personeel met een onderwijsopdracht in het hoger onderwijs. De regeringscommissarissen kregen er een specifieke opdracht m.b.t. het toezicht op de correcte toepassing van de regelgeving.

De regelgeving van toepassing op het onderwijzend en academisch personeel in het hoger onderwijs is tweeledig: enerzijds zijn er voorschriften rond de onderwijstaal, anderzijds rond de bestuurstaal.

Wat de onderwijstaal betreft, bepaalt het artikel II.270, § 1 van de Codex Hoger Onderwijs (hierna CHO) dat elk lid van het onderwijzend personeel en van het academisch personeel belast met een onderwijsopdracht de onderwijstaal waarin hij een opleidingsonderdeel doceert op adequate wijze moet beheersen, zijnde op het ERK-niveau C1, behalve voor de docenten in het hoger kunstonderwijs waar het volstaat om de kennis van het Frans of het Engels aan te tonen op het ERK-niveau B1. Wie niet aan deze vereisten voldoet, kan in principe niet autonoom de onderwijsopdracht gelinkt aan een opleidingsonderdeel opnemen.

Het artikel II.270, § 2 CHO bevat de regeling voor het Nederlands als bestuurstaal waarbij elk lid van het onderwijzend personeel en van het academisch personeel dat belast is met een onderwijsopdracht en geen opleidingsonderdelen in het Nederlands doceert (waarvoor sowieso het ERK-niveau C1 als norm geldt) de Nederlandse taal moet beheersen op het ERK-niveau B2. Elke hogeronderwijsinstelling (hierna HOI) moet hiervoor verplicht een integratietraject voorzien met de volgende termijnen:

- Binnen de 2 jaar na de aanstelling wordt het betrokken personeelslid geacht de Nederlandse taal ten minste op het ERK-niveau A2 te beheersen.
- Op het moment van benoeming of ten laatste 5 jaar na de aanstelling, moet het ERK-niveau B2 worden aangetoond.

Het onderwijsdecreet XXXI voegde nog twee bijkomende bepalingen toe aan de taalregeling in de CHO:

- In artikel II.270 § 2 betreffende de bestuurstaal: “Wanneer een personeelslid al langer dan vijf jaar aangesteld is of al benoemd is op het moment dat het belast wordt met een onderwijsopdracht, moet het op dat moment aan het vereiste beheersingsniveau van de Nederlandse taal voldoen. Een personeelslid dat niet aan de vereisten voor het beheersingsniveau van de Nederlandse taal voldoet, kan geen onderwijsopdracht uitoefenen.”
- Aan artikel V.28 betreffende de benoeming van het zelfstandig academisch personeel (universiteiten): “Als de beoordeling gunstig is, maar het betrokken personeelslid niet voldoet aan de taalvereiste, vermeld in artikel II.270, § 2, kan het personeelslid niet benoemd worden, maar kan de aanstelling met een bijkomende termijn worden verlengd om het vereiste beheersingsniveau van de Nederlandse taal te bereiken. Als de termijn wordt verlengd, wordt het personeelslid in principe benoemd zonder nieuwe beoordeling van zodra het aan het vereiste beheersingsniveau van de Nederlandse taal voldoet. De totale duur van de initiële aanstelling en de bijkomende termijn mag niet meer dan 5 jaar bedragen.”

2 METHODIEK

De scope van het onderzoek betrof de personeelsleden belast met een onderwijsopdracht in het academiejaar 2020-2021. In afwijking tot de voorgaande jaren (toen dit op 1 december van het desbetreffende academiejaar was) werd het meettijdstip vastgelegd op de toestand van 15 februari 2021 zodat het volledige academiejaar kon worden gevat.

In een eerste fase werden de HOI'en via mail in kennis gesteld van alle nuttige informatie over de controle van de taalregeling 2021. Het regeringscommissariaat bezorgde aan iedere HOI een bestand met alle anderstalige opleidingsonderdelen opgenomen in de Databank Hoger Onderwijs (hierna DHO) voor het academiejaar 2020-2021 dat door de HOI'en in voorkomend geval diende te worden aangevuld met de Nederlandstalige opleidingsonderdelen gedoceerd door anderstalige docenten die niet in het bezit zijn van een Nederlandstalig diploma. Hierbij werd een beknopte handleiding bezorgd zodat het sjabloon door de HOI'en kon worden vervolledigd met de respectieve titularissen en de behaalde taalkwalificatiecertificaten/of diploma's om het vereiste taalniveau te attesteren.

In een tweede fase werd er een steekproefcontrole uitgevoerd met als doel de juistheid van het bewijs van het vereiste taalbeheersingsniveau te controleren.

Er werd eveneens gevraagd om in voorkomend geval mee te delen wat er aangepast werd aan de structurele wijze waarop de HOI de kwaliteit van het taalbeleid voor de docenten vormgeeft en de wijze waarop de docenten mee ondersteund worden in het behalen van de betreffende certificaten.

3 VASTSTELLINGEN

3.1 IMPACT COVID-19 OP HET TIJDIG AFLEVEREN VAN TAALATTESTEN

De controle heeft plaatsgevonden tijdens de COVID-19-pandemie midden in de periode dat de taaltestcentra gedurende lange tijd gesloten waren en de fysieke taaltesten niet konden worden georganiseerd. Sommige taaltesten werden uitsluitend digitaal afgenomen, andere werden uitgesteld waardoor taalkwalificatie-attesten niet tijdig konden worden behaald/voorgelegd. Het regeringscommissariaat heeft hiermee rekening gehouden en de betrokken docenten de kans gegeven om de taaltest later af te leggen zodat de continuïteit van het onderwijs gehandhaafd bleef. De docenten behaalden hun taalcertificaat bij de eerstvolgende gelegenheid, zoals gevraagd door het regeringscommissariaat.

3.2 HET BEGRIP TITULARIS

De controle op de naleving van de taalkwalificatievereisten verliep ook deze keer volgens de richtlijnen in verband met de implementatie van de taalregeling hoger onderwijs die hiervoor in april 2013 door de toenmalige minister van Onderwijs werden meegedeeld (hierna de richtlijnen). Deze richtlijnen bevatten enerzijds een verfijning van de uitvoeringsmodaliteiten en anderzijds een aantal operationele instructies. In deze richtlijnen werd het toepassingsgebied van de taalvoorwaarden voor “elk lid van het onderwijzend en academisch personeel belast met een onderwijsopdracht” gepreciseerd door de toevoeging “als titularis” met als opzet de eindverantwoordelijke van een opleidingsonderdeel te vatten.

Ook uit deze controle blijkt dat het werken met het begrip titularis onvoldoende is om de toepassing van de taalregelgeving volledig te captureren. Het begrip titularis wordt immers niet eenduidig ingevuld door alle HOI'en. Diverse termen zoals coördinator, lesverantwoordelijke, co-titularis, docent, lesgever, ... worden door en naast elkaar gehanteerd en ingevuld. In geval van langdurige afwezigheid van een titularis wordt het werken met het begrip titularis eveneens bemoeilijkt.

3.3 DE ECTS-FICHE

Naast de lijst met de anderstalige opleidingsonderdelen vertrekt de controle taalregeling ook van de ECTS-fiches. Het accuraat invullen van deze ECTS-fiches is dus primordiaal. Dit gebeurt evenwel nog niet altijd even consequent. Zo kan er niet steeds worden afgeleid wie nu de onderwijsopdracht structureel en autonoom opneemt. Soms wordt dit personeelslid zelfs helemaal niet vermeld. Bij de vermelding van meerdere lesgevers wordt niet steeds meegedeeld wie de eindverantwoordelijkheid draagt voor het opleidingsonderdeel of verantwoordelijk is voor een specifieke onderwijstaal binnen het opleidingsonderdeel.

3.4 DE TALENDIPLOMA'S

Wie een talendiploma heeft behaald, toont daarmee het vereiste ERK-niveau C1 van de onderwijstaal aan. Het vermoeden van afdoende taalkwalificatie geldt enkel voor de bestudeerde talen. Bij de audit werd er via steekproef nagegaan of één van de bestudeerde talen ook effectief

overeenstemt met de huidige onderwijstaal van de betrokken titularis. Deze bijkomende informatie werd door het regeringscommissariaat opgevraagd en nagekeken aan de hand van diploma en/of diplomasupplementen. In een zeldzaam geval bleek dit niet het geval te zijn, waardoor er alsnog een ERK-niveau C1 test diende te worden afgelegd.

3.5 TAALKWALIFICATIE-ATTESTEN

In de richtlijnen werd een tabel opgenomen met daarin de taalkwalificatiegetuigschriften waarop de regeringscommissarissen slechts een marginale toetsing uitoefenen. De andere getuigschriften kunnen na screening door de regeringscommissarissen eveneens in aanmerking worden genomen. De link met het vereiste ERK-niveau op het gebied van schrijven, lezen, luisteren en spreken moet worden aangetoond. Het spreekt voor zich dat deze testen op dezelfde wijze als de erkende taaltesten zouden moeten geobjectiveerd zijn, d.i. op eenzelfde manier ontwikkeld, uitgetest en geanalyseerd.

Sommige taalinstututen hebben het regeringscommissariaat de vraag gesteld wat ze moeten doen opdat hun attesten eveneens zouden worden aanvaard onder het stelsel van de marginale toetsing. De meest aangewezen weg hiernaartoe is het behalen van het ALTE Q-Mark kwaliteitslabel.

Deelattesten kunnen nooit als afdoende worden aanvaard, noch volstaat het louter volgen van taallessen.

3.6 INTEGRATIETRAJECT VOOR DE BESTUURSTAAL

Elke HOI moet een verplicht integratietraject voorzien dat garandeert dat een lid van het onderwijzend personeel en van het academisch personeel, belast met een onderwijsopdracht, dat geen opleidingsonderdelen in het Nederlands doceert, de Nederlandse taal beheerst op het ERK-niveau B2. Na twee jaar behaalt het personeelslid het ERK-niveau A2 Nederlands. Het integratietraject wordt afgesloten met het vereiste beheersingsniveau op ERK-niveau B2 Nederlands binnen de vijf jaar na de aanstelling of op het ogenblik van de benoeming indien sneller dan die vijf jaar. Lukt dit niet binnen de vijf jaar na de aanstelling dan kan het personeelslid geen onderwijsopdracht meer uitoefenen.

Een HOI bracht de periode waarin een personeelslid werkte onder het statuut van gastprofessor in mindering bij het bepalen van de periode van de aanstellingsduur, wat door het regeringscommissariaat werd aanvaard omdat de taalvereisten volgens de richtlijnen niet gelden voor gastprofessoren.

Voor tijdelijke personeelsleden die niet tijdig hun ERK-niveau B2 behaalden, werd de opdracht niet verlengd in het academiejaar 2021-2022. In één HOI werd een benoemd personeelslid dat zijn ERK-niveau B2 niet tijdig behaalde met ingang van het academiejaar 2021-2022 ontheven van zijn lesopdracht.

Uit de controle blijkt dat er diverse personeelsleden in het traject bestuurstaal zitten die na 2 jaar nog niet voldoen. Hierop bestaat er geen sanctie maar de betrokken HOI'en hebben te kennen gegeven de nodige inspanningen te zullen leveren opdat deze personeelsleden alsnog binnen het voorgestelde traject van 5 jaar hun certificaat behalen. Over het algemeen kan wel worden vastgesteld dat de meeste HOI'en hun personeelsleden kort opvolgen zodat ze tijdig het integratietraject succesvol afronden.

Bij de controle werd vastgesteld dat de bepalingen over de onderwijstaal Nederlands soms nog verward worden met de bepalingen van de bestuurstaal Nederlands. Een anderstalige titularis kan alleen in het Nederlands lesgeven in zover hij over een taalkwalificatie-attest of een diploma op het ERK-niveau C1 Nederlands beschikt.

3.7 ADMINISTRATIEVE ONNAUWKEURIGHEDEN

Het bestand wordt niet door elke HOI even nauwkeurig ingevuld, waardoor er nadien nog correcties moeten worden doorgevoerd.

Het betreft o.m. volgende fouten:

- taalattest niet doorgegeven,
- vergissing in de vermelde onderwijstaal,
- administratieve personeelsleden of gastprofessoren die ten onrechte werden opgenomen op de te controleren lijsten,
- Nederlandstalig opleidingsonderdeel niet toegevoegd, hoewel vereist volgens de onderrichting van het regeringscommissariaat.¹

Daarnaast werd vastgesteld dat de HOI'en de registratie van de opleidingsonderdelen in de DHO soms onnauwkeurig deden wat betreft het aanduiden van de onderwijstaal van een opleidingsonderdeel of het aanduiden van het feit dat een opleidingsonderdeel een taalvak betreft.

¹ Dit was enkel vereist voor docenten die niet in het bezit zijn van een Nederlandstalig diploma.

4 AANBEVELINGEN

1. De HOI'en blijven de ECTS-fiches verder optimaliseren en actualiseren en gaan hierbij accuraat te werk. Specifieke aandacht moet er zijn voor:
 - de aanduiding van de (minstens 1) docent die structureel en autonoom de onderwijsopdracht opneemt per opleidingsonderdeel of in voorkomend geval per deelopleidingsonderdeel. Deze aanduiding dient tussentijds bijgewerkt te worden in geval van een personeelwissel;
 - de vermelding van de onderwijstaal van het opleidingsonderdeel. Indien er in eenzelfde opleidingsonderdeel in verschillende talen wordt gedoceerd, moet duidelijk zijn wie de structurele en autonome onderwijsopdracht opneemt per onderwijstaal.
2. Het opzetten van een degelijk intern systeem voor opvolging van en rapportering over de taalregeling (onderwijstaal en bestuurstaal). De HOI'en optimaliseren en actualiseren verder hun intern opvolgbestand rond de taalregeling inzake onderwijstaal en bestuurstaal. Dit bestand bevat ten minste de volgende elementen:
 - Voor de opvolging van de regelgeving rond de onderwijstaal:
 - de personeelsleden die op autonome en structurele wijze een anderstalig opleidingsonderdeel doceren met vermelding van het betrokken opleidingsonderdeel en de wijze waarop zij aan de onderwijstaal voldoen (diploma of taalattest of overgangsmaatregelen);
 - alle anderstalige personeelsleden die niet in het bezit zijn van een Nederlandstalig diploma en een Nederlandstalig opleidingsonderdeel op autonome en structurele wijze doceren met vermelding van het betrokken opleidingsonderdeel en de wijze waarop zij aan de onderwijstaal voldoen (diploma of taalattest of overgangsmaatregelen);
 - voor de opvolging van de regelgeving rond de bestuurstaal:
 - de anderstalige personeelsleden die geen opleidingsonderdelen in het Nederlands doceren en de kennis van het Nederlands op niveau B2 dienen aan te tonen en de wijze waarop zij aan de bestuurstaal voldoen;
 - per betrokken personeelslid: de status van het integratietraject.

5 TOEKOMSTIGE INVULLING VAN DE TAALCONTROLE

Er kan voor het volledige hogeronderwijsveld worden geconcludeerd dat de HOI'en veel zorg besteden aan het integreren van de taalkwaliteitsvereisten in hun HOI. Het regeringscommissariaat heeft via de jaarlijkse audits gemerkt dat er een positieve evolutie is in de interne procedures en in het bewaken van een goede uitvoering van de regelgeving. Daarnaast leggen de HOI'en ook een steeds grotere nauwkeurigheid in de gevraagde attestering aan de dag.

De HOI'en nemen in de vacatureteksten de taalvereisten op voor zowel de onderwijstaal als de bestuurstaal. Aan de personeelsleden die reeds in dienst zijn, geven de HOI'en de nodige toelichtingssessies rond de taalvereisten in geval er een onderwijsopdracht zal worden opgenomen. Ook voor het integratietraject in het kader van de bestuurstaal worden er ernstige inspanningen geleverd om dit tijdig en succesvol af te ronden.

De grote mate van bereidheid om zich aan de taalwetgeving aan te passen die zowel de HOI'en als de betrokken personeelsleden de jongste jaren vertoonden, ondersteunt deze positieve vaststelling. Zodra het regeringscommissariaat de HOI'en er bij de steekproefcontrole op attendeerde dat een diploma of certificaat niet voldeed om het vereiste ERK-niveau voor de onderwijstaal aan te tonen, werd er naar gestreefd – en vaak met onmiddellijk succes - om dit zo snel als mogelijk te regulariseren. Doorheen het academiejaar stelden de HOI'en, los van de jaarlijkse controles, ook anticipatieve vragen aan het regeringscommissariaat. Door de korte opvolging hiervan met bijhorende adviezen werd bijgedragen aan het naleven van de taalkwalificatievereisten binnen het hoger onderwijs.

Deze conclusies zorgen ervoor dat er binnen deze HOI'en voortaan anders kan worden gecontroleerd. Centraal gegeven van de nieuwe controle wordt een systeemaudit waarbij dient aangetoond te worden op welke wijze de HOI'en toezien op de kwaliteit van de onderwijs- en bestuurstaal.

5.1 SYSTEEMCHECK

Bij de systeemcheck zal het regeringscommissariaat nagaan of de HOI een goed en geïntegreerd intern controlesysteem heeft dat ook verankerd is in de aanstellings-, benoemings- en bevorderingsprocedures, om de taalvereisten van het onderwijzend en academisch personeel met een onderwijsopdracht adequaat op te volgen, en dit zowel voor de onderwijstaal als voor de bestuurstaal. Naast deze procesanalyse omvat de systeemcheck een nazicht van de conformiteit met de taalvereisten op basis van de reële personeelsaantallen als objectief instrument om de voortgang te kunnen blijven meten. Vanzelfsprekend is ook het beschikken over een gedegen en efficiënt integratietraject een onderdeel van het uitgewerkte controlesysteem.

De systeemcheck zal door het regeringscommissariaat vijfjaarlijks worden uitgevoerd, te beginnen met het academiejaar 2024-2025. Er wordt van de HOI'en wel verwacht dat ze reeds in 2022-2023 met hun intern controlesysteem in orde zijn.

Naast de vijfjaarlijkse systeemcheck zal de regeringscommissaris jaarlijks of telkens wanneer nuttig geacht, een beperkte steekproefcontrole doen. Een dergelijke controle kan worden uitgevoerd naar aanleiding van vaststellingen bv. tijdens de systeemcheck of een agendapunt in een bestuursorgaan van de HOI. Anomalieën die in het verleden reeds werden vastgesteld en/of bij de

steekproeven naar voor komen, zullen specifiek worden nagekeken en opgevolgd. In voorkomend geval zullen de gepaste sanctionerende maatregelen worden getroffen conform de CHO.

In iedere HOI wordt er intern een jaarlijkse rapportering voorzien, bv. in de onderwijsraad of academische raad.

5.2 DOELGROEP HOI'EN ONDER TOEPASSINGSGEBIED SYSTEEMCHECK

Als belangrijke randvoorwaarde geldt dat enkel de HOI'en die kunnen aantonen over een geïntegreerd controlesysteem te beschikken en erin slagen om zowel hun personeelsbestanden als het respectieve taalbestand geactualiseerd te houden, zullen kunnen overschakelen naar de nieuwe methodiek van systeemcheck. Indien tijdens de interne systeemcheck blijkt dat er in het eigen opvolgsysteem van de HOI'en een onvoldoende kwaliteitsniveau wordt gehaald, kan de regeringscommissaris ervoor opteren om nog andere bijkomende controles uit te voeren.

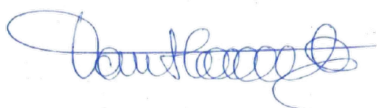
De personeelsleden die gevat zullen worden door de nieuwe taalcontrole zijn al diegenen die structureel en autonoom (d.i. zonder individuele supervisie) een onderwijsopdracht opnemen. Op de ECTS-fiches zal duidelijk vermeld moeten staan welke personeelsleden voor elk opleidingsonderdeel of deelopleidingsonderdeel deze structurele onderwijsopdracht opnemen. De notie "personeelslid met een structurele onderwijsopdracht" vervangt het begrip "titularis" zoals opgenomen in de richtlijnen met betrekking tot de implementatie van de taalregeling hoger onderwijs die hiervoor in april 2013 door de minister van Onderwijs werden meegedeeld.

5.3 VERANKERING

De krachtlijnen van de nieuwe taalcontrole (zoals systeemcheck, doelgroep en omschrijving van het begrip autonome structurele onderwijsopdracht) zullen door de minister van Onderwijs en Vorming worden vastgelegd in de nieuwe controlewijzer na overleg met VLIR en VLHORA.

Brussel, 13 juli 2022

Namens het college van het regeringscommissarissen

Nadine Van Haecke
Voorzitter college